

**Ministarstvo spoljne i unutrašnje trgovine
i telekomunikacija**sanja.grcic@digitalnaagenda.gov.rs**„Javna rasprava –
Nacrt Akcionog plana za razvoj elektronskih komunikacija 2012-2014“****Komentari operatora Telenor d.o.o.**

Poštovana gospodo,

Zahvaljujemo se na mogućnosti da iznesemo svoje mišljenje vezano za nacrt Akcionog plana za razvoja elektronskih komunikacija u periodu od 2012-2014.godine, koji je objavljen na web prezentaciji Ministarstva.

Kao učesnik na telekomunikacionom tržištu Telenor podržava predložene konkretne aktivnosti i mere koje treba da omoguće osposobljavanje tržišta elektronskih komunikacija, digitalnog emitovanja TV programa, digitalne dividende i inspekcije za elektronske komunikacije, ali smatra da dinamiku sprovođenja pojedinih aktivnosti treba ubrzati definisanjem kraćih rokova, kao i da predloženi Plan aktivnosti u periodu do 2014.godine treba dopuniti i za druge oblasti elektronskih komunikacija.

S tim u vezi, Telenor podnosi sledeće predloge za izmene i dopune aktivnosti u skladu redosledom spiska i opisa koji su dati u predlogu Plana aktivnosti:

1. Razvoj elektronskih komunikacija

- Analiza stanja izgrađene mreže elektronskih komunikacija u RS, kao osnove za razvoj širokopojsnog pristupa (atlas infrastrukture)

Obaveza izrade baze podataka o raspoloživim kapacitetima telekomunikacione infrastrukture koji mogu biti predmet zajedničkog korišćenja i pristupa je regulisana Zakonom o elektronskim komunikacijama i odgovarajuće aktivnosti su već više puta bile predviđene u dosadašnjim akcionim planovima. S obzirom da sveobuhvatni podaci još uvek nisu objavljeni smatramo da ovom zadatku treba posvetiti posebnu pažnju i ubrzati sprovođenje ove aktivnosti.

Takođe predlažemo da se, paralelno sa izradom stanja izgrađene mreže elektronskih komunikacija, u Akcionom planu do 2014.godine predvidi dodatna aktivnost na izradi odgovarajućeg propisa o načinu korišćenja postojeće infrastrukture. Smatramo da efektivna regulativa iz ove oblasti treba da zaštiti konkurenciju naročito kod razvoja širokopojsnog pristupa.

- Analiza dostupnosti širokopojasnog pristupa

U cilju efikasnijeg sprovođenja ove aktivnosti predlažemo da se analiza dostupnosti širokopojasnog pristupa izradi u saradnji sa RATEL-om i operatorima elektronskih komunikacija. U tom smislu predlažemo da se definiše partner u Akcionom planu.

Takođe predlažemo da se dinamika rada ubrza i za rok realizacije definiše II kvartal 2013.godine kako bi se osiguralo vreme za izradu strategije razvoja širokopojasnih mreža i servisa do 2016.godine i njeno usvajanje u IV kvartalu 2013.godine.

- Dalji razvoj konkurentnog tržišta elektronskih komunikacija (uvođenje mogućnosti za izbor i predizbor operatora, regulative za virtuelne mobilne operatore, dodela licenci za širokopojasni fiksni bežični pristup itd)

- U skladu sa obavezom obezbeđivanja mogućnosti za izbor i predizbor operatora prema čl.70 Zakona o elektronskim komunikacijama, smatramo da su se stekli uslovi i potreba za izvršenjem ove obaveze u definisanom roku do kraja 2013, umesto neodređenog roka u periodu 2013-2014. Na osnovu sprovedene liberalizacije relevantnog tržišta pristupa javnim telefonskim uslugama na fiksnoj lokaciji poznato je da su na ovom tržištu danas prisutna 4 licencirana operatora od kojih je Telekom Srbija proglašena za operatora sa značajnom tržišnom snagom.

Napominjemo da je Telekom Srbija u okviru svoje standardne ponude već omogućio pružanje usluge izbora i predizbora operatora.

Iz navedenih razloga predlažemo da se u Akcioni plan do 2014.godine uvrsti posebna aktivnost na donošenju Pravilnika za utvrđivanje uslova za izbor i prethodni izbor operatora sa rokom realizacije u II kvartalu 2013 i odredi RATEL za odgovornu instituciju u saradnji sa zainteresovanim operatorima.

- U vezi sa uvođenjem regulative za virtuelne mobilne operatore smatramo opravdanim razlogom za uvođenje regulative i za virtuelne operatore kod pružanja usluga korisnicima na fiksnim lokacijama. Organizacija povezivanja operatora fiksnih mreža i usluga sa operatorima koji raspolažu razvijenom infrastrukturom na fiksnim lokacijama predstavlja efikasno rešenje za ubrzani razvoj širokopojasnih i unapređenih usluga, kao i kod konvergencije mobilnih i fiksnih usluga.
- Pored navedenih aktivnosti, a u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama, Strategijom razvoja elektronskih komunikacija do 2020.godine i Planom namene radio frekvencijskih opsega, smatramo da u Akcioni plan treba uvrstiti realizaciju primene principa tehnološke neutralnosti kod korišćenja frekvencijskog spektra.

Smatramo da za takvo korišćenje u opsezima koji su već dodeljeni mobilnim operatorima putem izdatih licenci nije potrebna bilo kakva nova odluka ili sl., odnosno smatramo da mobilni operatori mogu neposredno na osnovu Plana namene implementirati i druge tehnologije koje nisu specificirane licencom ali su harmonizovane i standardizovane na međunarodnom nivou i potvrđene Planom namene.

Međutim, ukoliko se smatra da neposredna realizacija primene tehnološke neutralnosti nije u skladu sa propisima, predlažemo da se u Akcioni plan uvrsti izrada mehanizma kojim će se potvrditi pravo realokacije spektra (spectrum refarming) koji je već dodeljen mobilnim operatorima putem izdatih licenci i to bez dodatne naknade. Stav Telenora je da je za dobijanje prava korišćenja radio-frekvencija Telenor već platio jednokratnu naknadu u toku postupka javnog nadmetanja. S obzirom da se realokacija spektra odnosi samo na vrstu tehnologije a da frekvencije ostaju iste, smatramo da nema pravne osnove za ponovnu, odnosno dvostruku naknadu u toku perioda važenja licence. Prema našim saznanjima u zemljama u regionu i EU ne naplaćuje se dodatna naknada za tehnološku neutralnost frekvencijskog spektra

Predlažemo da rok realizacije bude I kvartal 2013, pri čemu bi RATEL bio određen za odgovornu instituciju u saradnji sa MTT-om.

- Ukoliko se utvrdi da realokacija frekvencijskih opsega koji se koriste na osnovu izdatih licenci ugrožava načelo nediskriminacije na tržištu, predlažemo da se u Akcioni plan uvrsti izrada novih Planova raspodele onih frekvencijskih opsega koji su već dodeljeni mobilnim operatorima na korišćenje, uključujući i proširenja sa ciljem ostvarenja jednakih uslova za sve mobilne operatore. Predlažemo da rok realizacije bude I kvartal 2013, pri čemu bi RATEL bio određen za odgovornu instituciju u saradnji sa MTT-om.
- Sa ciljem obezbeđenja slobodnih frekvencijskih opsega radi razvoja bežičnih širokopoljnih usluga i brzog pristupa internetu velikih protoka, smatramo da u Akcioni plan treba uvrstiti izradu Planova raspodele onih frekvencijskih opsega koje je identifikovao Plan namene i čija je dodela operatorima predviđena putem sistema javnog nadmetanja. Predlažemo da rok realizacije bude I kvartal 2013, pri čemu bi MTT bio određen za odgovornu instituciju za donošenje i objavljivanje ovih planova a na predlog RATEL-a.

S tim u vezi predlažemo da se rok za realizaciju Izrade plana za oslobađanje delova radio frekvencijskog spektra, kao što su opsezi koje je koristila Vojska i obuhvata E-GSM opseg, usklade sa kraćim rokom za izradu Planova raspodele i bude I kvartal 2013 umesto I kvartal 2014.

- Takođe, na osnovu novih Planova raspodele radio frekvencijskih opsega potrebno je u Akcioni plan uvrstiti aktivnosti u vezi sa raspisivanjem i sprovođenjem postupka javnog nadmetanja za dodelu oslobođenih opsega za primenu novih tehnologija za razvoj širokopoljnih pristupa kod javnih mobilnih komunikacija, kao što je napr. Pravilnik za određivanje minimalnih uslova i najmanjeg iznosa jednokratne naknade za izdavanje pojedinačnih dozvola za korišćenje frekvencija. Predlažemo da rok realizacije bude II kvartal 2013, pri čemu bi RATEL bio određen za odgovornu instituciju uz saradnju sa MTT-om.

2. Prelazak sa analognog na digitalno emitovanje TV programa

- U cilju boljeg sagledavanja dinamike sprovođenja pojedinih aktivnosti smatramo da u okviru navedenih aktivnosti treba naglasiti datum koji je predviđen kao krajnji rok za prelazak na digitalno emitovanje TV programa, tj. 17 juni 2015.

3. Digitalna dividenda

- Donošenje odluke o dodeli digitalne dividende predviđeno je najkasnije do okončanja prelaska na digitalno emitovanje. U odnosu na krajnji rok za prelazak na digitalno emitovanje donošenje ove odluke se može očekivati tek u II kvartalu 2015. Takođe, raspisivanje javnog nadmetanja za dodelu digitalne dividende je predviđeno u istom roku. Smatramo da se donošenje odluke i izrada pripreme dokumentacije za dodelu digitalne dividende može izvršiti i pre ovih rokova i to već nakon izrade plana za oslobađanje delova radio frekvencijskog spektra. S tim u vezi predlažemo da se rok za realizaciju predmetnih aktivnosti skрати i odredi za II kvartal 2014, a što bi bilo oko jedne godine pre prelaska sa analognog na digitalno emitovanje TV programa. Smatramo da je neophodno obezbediti ovaj period kako bi operatori pripremili neophodne poslovne planove za razvoj mreža i usluga koristeći frekvencijski spektar digitalne dividende.

Vezano za sprovođenje Akcionog plana mišljenja smo da je potrebno obezbediti regularno praćenje rezultata realizacije pojedinih aktivnosti na transparentan način kako bi se postavljeni ciljevi Strategije i Akcionog plana realizovali u definisanim rokovima i time ostvario ubrzani razvoj širokopoljasnog pristupa

U Beogradu, 04.12.2012.godine

Telenor d.o.o